

Lassie

Berättelsen om den trogne collien Lassie har filmats många gånger. Här har Lassie återbördats till England i en historia om mod och förmågan till empati, om fattig och rik och om vår kärlek till djur. Filmen visas dubbad till svenska.

Rekommenderad från åk 2

EN FILMHANDLEDNING AV
AGNETA DANIELSSON

Handling

Det jagas räv och jakthästar spränger fram i det öppna landskapet. Plötsligt tar räven sin tillflykt till det närbelägna samhället och flyr mot byns kolgruva. Där slinker den in och kopplet av hundar tappar vittringen. Det tidigare så sturska jaktsällskapet tvingas ge upp. Jakten har på avstånd följts av hertigen och hans sondotter Cilla. Collien Lassie, som bor i gruvbyn, har också sett den snöpliga finalen. Cilla får syn på hunden och förundras över hur vacker hon är.

Lassies ägare, pojken Joe Carraclough, har under tiden varit i skolan. När han kommer ut sitter Lassie och väntar, som hon gör varje dag. För Lassie är hans bästa vän, den som alltid förstår och som, som ingen annan, kan trösta. I den strävsamma familjen Carraclough är hunden som ett känslomässigt nav, där kärlek

och omtanke snurrar. När hertigens hundskötare lite senare kommer för att erbjuda sig att köpa Lassie behövs ingen betänktid. Naturligtvis vill de inte sälja sin hund, oavsett vilka summor Hynes lockar med.

Men förutsättningarna ändras. Gruvan läggs ner, och familjen står utan försörjning. Något nytt jobb finns inte att få. Ändå måste hyran betalas, liksom maten. Det enda värdefulla de äger, och som går att undvara, är Lassie. Det tidigare löftet till Joe att aldrig sälja hans hund är inte längre giltigt.

Det är inte enbart gruvan som präglas av dåliga tider. Krigshotet hänger över landet och det är anledningen till att Cilla bor hos sin farfar, istället för i London som är hennes vanliga adress. Därför måste de också hitta en internatskola till Cilla, något hon själv inte vill.

Joe har svårt att acceptera att Lassie är såld. Och Lassie har lika svårt att inse att hon fått nya ägare. Gång på gång rymmer hon tillbaka. Hynes blir rasande och han tror att bästa metoden att fostra en hund är med hot och slag. Men kärleken till Joe är starkare än rädslan för straff, så återigen rymmer hon. Och ännu en gång tvingas Joe återlämna sin älskade hund.

Så blir det bestämt att hertigen och Cilla ska åka upp till Skottland, där han har ett slott. Lassie får följa med. Att hon ska kunna rymma hela den långa vägen är otänkbart.

Hynes kan inte tolerera att Lassie inte lyder honom och piskar henne med sin livrem. Hon sliter sig och springer mot en grind som Cilla precis är på väg att öppna. Hon förstår Lassies tankar och öppnar därför grinden på vid gavel. Lassie kan påbörja sin

flykt hemåt. Hertigen upptäcker Hynes säckande byxor, frågar vart hans livrem är och inser hur den använts. Hynes avskedas på stående fot.

Hemma i Yorkshire försöker familjen Carraclough intala sig att Lassie har det bra uppe i Skottland. De vet förstås inte att hon just då stretar fram genom regn och blåst, på väg till sin älskade familj. Hertigen, som oroas över hennes rymning, har förutspått att hon inte kommer att överleva. Han menar att hennes instinkt, kunskapen om hur man klarar sej, har avlats bort. Om hon inte svälter ihjäl så kommer hon att bryta ett ben, tror han. Men Lassie hon fortsätter sin färd. Polisen, som fått hertigens efterlysning, är henne på spåren men den spänstiga hunden lyckas fly även dem.

Cilla placeras, mot sin vilja, på en internatskola. Disciplinen är sträng men Cilla tänker inte inordna sig. Vid första bästa tillfälle smiter hon iväg för att ta sig hem. Hennes tur är dock mindre än Lassies och den bil hon försöker få lift med visar sig vara husmors. Det blir raka vägen tillbaka till internatskolan.

Lassies vandring fortsätter. I Loch Ness uppenbarar sig sjöodjuret Nessie, men inte ens detta påverkar hennes rutt. Inte heller en skjutglad bonde, eller kommunala hundfångare, rubbar henne. Men som tur är finns också goda människor. Dvärgen Rowley är en, och Lassie slår följe med honom och hans hund Toots. Vid ett rånförsök blir Toots ihjälslagen och Lassies och dvärgens vägar skiljs därefter åt. Rowley ska norrut innan vintern kommer, medan hon vill söderut, till familjen.

Julen närmar sig. Lassie är smutsigare än någonsin, hon haltar och har magrat. Slutligen kan hon ändå, utmattad, traska in i det lilla samhälle i Yorkshire där hon hör hemma. Hon stapplar fram till skolan där hon lägger sig. Hennes kropp täcks snart av snö. Där hittas hon av Joe och hans föräldrar. Veterinären som undersöker henne kan inte ge stort hopp. Den vandring hon gjort är häpnadsväckande, och alla umbäranden har tagit hårt på hennes krafter.

Men knappt hinner de hem innan det bultar på dörren. In kommer Hynes, med två poliser i släptåg för att se till att hertigen ska få tillbaka sin hund. Sålunda stuvade de alla in sig i polisbilen, för att åka till hertigens slott utanför byn.

När Hynes redogjort för hur han hittat Lassie undersöker hertigen henne. Han vet att det faktiskt är Lassie, men låter spelet ha sin gång. Han nekar därför till att det är hans hund, och återvänder till det dignande julbordet. Cilla konstaterar belåtet att det var snällt av honom att ge tillbaka hunden till Joe, men hertigen fnys. Att uppfattas som snäll vill han inte. För att demonstrera detta bussar han vakthundarna på Hynes. De utför sin uppgift till fullo.

Familjens omvårdnad gör Lassie gott. Det visar sig också att hon under sin Skottlandssejour hann med sådant som inte redovisats i bild. Som ett kvitto på detta föds sju bedårande valpar. Joe, Cilla, Lassie och alla valparna tumlar sedan runt på ägorna, obekymrade om klassklyftor, arbetslöshet eller krigsutbrott.

Tjänsten som kennelföreståndare hos hertigen är fortfarande ledig, och erbjudandet går till Sam. Cilla är nöjd och berömmar sin farfar. Men han frustar nöjt ”Jag svor på att skaffa hunden, och nu har jag fått henne! Och dessutom fick jag tre man på köpet. Där kom jag undan billigt, eller hur?”

Lassie genom tiderna

Lassie är en av filmhistoriens största succéer. Berättelsen om denna hund, som utsätter sig för alla slags faror för att komma tillbaka till dem hon älskar, har under årens lopp rört många hjärtan.

Själva filmdebuten skedde 1943 mot Elisabeth Taylor och Roddy McDowell i *Lassies äventyr*. Den har följts av nio andra långfilmer och över 675 halvtimmeslånga TV-program.

När det återigen är dags för en långfilm bygger manuset på originaltexten av Eric Knight. Historien publicerades först som en novell 1938 och utökades några år senare till barnboken *Lassies äventyr*. Som förebild till Lassie stod hans egen hund Toots. Knights berättelse utspelar sig i Yorkshire, där han växt upp. Kanske kommer detta att förvåna en del. Många tror nämligen, eftersom de populära TV-serierna utspelades i Amerika, att Lassie är amerikansk. Men så är alltså inte fallet, utan Lassie, som den skotska ras hon är, har i filmen kommit tillbaka till sina egentliga rötter.

Hunden – människans bästa vän?

Många brukar hävda att hunden är människans bästa vän. Skulle alla hundar vara som Lassie är det svårt att invända. Så klok, lojal och modig som hon är, därtill med ett närmast mänskligt intellekt och slutledningsförmåga. Regissören Charles Sturridge menar att det är något speciellt med en rollfigur vars känsloliv projiceras av åskådaren själv. Eftersom hunden inte kan kommunicera verbalt måste man som åskådare låta den spegla de egna känslorna. Identifikationen blir förstås stark, och det är svårt att inse att man, i verkligheten, aldrig kan tilldela en hund mänskliga egenskaper.

Förutom alla sina goda sidor var det nog också tur att Lassie var en collie. Kanske skulle hon annars inte ha klarat av sin långa mödosamma vandring. För vallhunden collie är en ras känd för sin uthållighet och snabbhet. Den är byggd för att ta sig fram i svår terräng i skiftande väder, och pälsen är anpassad efter det omväxlande skotska klimatet. Dessutom är den lättlärd.

Att hon däremot inte ville lyda Hynes hade inget med begåvning att göra. Hunden är ett flockdjur och det innebär att den ser alla grupper, som familjen till exempel, som en hierarki. Därför finns det för hunden bara en egentlig ledare. Även om den är förtjust i alla i familjen noterar den noggrant den rangordning den själv uppfattar. Och uppför sig utifrån denna ordning.

Lassie uppfattade Hynes, trots alla hans försök att tukta henne, som lägst stående i hierarkin. Varken livrem eller stängsel eller ryanden hjälpte. Hynes position i botten av pyramiden ändrades inte av ett hotfullt beteende.

- Vem i filmen identifierar ni er mest med? Tror ni att det kan vara lättare att identifiera sig med djur som har en huvudroll, än med en person? Varför det, i så fall? Kan ni komma på andra filmer där djur har huvudrollen, och som ni har tyckt var bra?

- Beskriv Lassie med ett ord. Skriv på en egen lapp och jämför sedan åsikterna. Stämmer de överens?

- Fundera över hur ni tycker att en riktigt bra vän ska vara. Jämför de egenskaperna med beskrivningarna av Lassie. Finns det likheter? Finns det något som saknas? Tror ni att en hund kan vara en lika bra vän som en människa?

Klassamhället Storbritannien

Berättelsen om Lassie är en historia med tydliga influenser från Dickens. Precis som i hans böcker finns en samhällskritisk hållning, där de sociala orättvisorna visas upp. I centrum för äventyren finns den godhjärtade hjälten (hjältinnan) – och vem kan bättre motsvara det epitetet än Lassie? Den optimistiska livs-

nen löper som en röd tråd genom berättelsen och övertygelsen om att det goda alltid segrar är stark.

Att klasskillnaderna i Storbritannien i slutet av 1930-talet var stora framgår tydligt i filmen. Redan i den inledande rävjakten blir det klart att villkoren för befolkningen var helt olika. När överklassen för sitt höga nöjes skull jagar räv, är det gruvarbetarna som med sitt slit bekostar detta.

Bakgrunden till dessa tydliga klasskillnader kan man hitta i landets tidiga industrialisering. När industrialismen i England fick sitt genombrott i slutet av 1700-talet skedde en enorm omflyttning från landsbygden till städerna. Industrins behov av arbetare var omätligt. Yorkshire med sina kolgruvor var ett exempel. Men någon social beredskap för denna hastiga förändring fanns inte. Arbetarna tvingades leva i eländig slum.

Den snabba utvecklingen fick stora sociala konsekvenser för alla samhällets klasser. Om arbetarklassen ofta levde i misär, var överklassen desto mer välmående. Med sina intressen i gruvdrift, kanalbygge och järnväg levde den gott på industrialiseringen. Samtidigt började en medelklass växa fram, och klyftan mellan den och arbetarklassen var djup. Medelklassens osäkerhet på sin position gjorde att de strävade efter att behålla den rådande hierarkin.

Hynes kan ses som ett exempel på medelklassen, även om hans ställning inte var speciellt stabil. Hans ambitioner däremot var otvetydiga; ohyfsad och arrogant nedåt, ängsligt lismande uppåt. Samtidigt framställd som en farsartad figur i sin strävan att särskilja sig från arbetarklassen, och bli respekterad av överklassen.

- Joes och Cillas liv var väldigt olika. Joes familj var fattig, medan Cillas levde i överflöd. Tänk på olika scener i filmen som tydligt visar den här skillnaden. Tror ni att Joe och Cilla upplevde att det var orättvist? Hade de kunnat vara på något annat sätt?

- Hertigen var van att köpa allt han ville ha. Också önskemål som inte var uttalade såg han till att uppfylla. Cilla sa aldrig att hon faktiskt ville ha Lassie, ändå köpte han henne. I slutet av filmen säger hertigen att han köpt hela familjen Carraclough, eftersom han så gärna vill ha deras hund. Tror ni att han menade allvar när han sa så? Kan man verkligen köpa människor på det viset?

Att skiljas åt

Att skiljas från någon som man tycker om är jobbigt för de flesta. Hur jobbigt beror på vad man tidigare upplevt, för förmågan att hantera separationer grundläggs redan i barndomen. Rädslan för separationer är något som vi sedan bär med oss hela livet.

Både Lassie och Cilla tvingades att åka bort från dem de älskade. Båda längtade hem. Och båda försökte rymma.

- Att Lassie skickades iväg berodde ju på att familjen inte hade råd att ha henne kvar. Tycker ni att det var fel gjort av Joes föräldrar att sälja Lassie? Hade de kunnat göra på något annat sätt? Hur tror ni det kändes för Joe att Lassie såldes, fast föräldrarna lovat att inte göra det? Måste man alltid hålla ett löfte?

Cilla tvingades börja på en internatskola långt från London. Hennes föräldrar var rädda att hon skulle kunna bli skadad eller dödad i kriget. Cilla var inte ensam om att lämna sin familj. 827 000 engelska skolbarn evakuerades från större städer till mer

lantliga områden under hösten 1939 för att undgå tyska bombträder. Hur tror ni att det kändes för hennes föräldrar att skicka iväg henne mot hennes vilja? Hade de kunnat göra på något annat sätt?

- En fransk författare, Edmond Haraucourt, har sagt "Att skiljas åt är att dö en smula". Vad tror ni han menade med det?

Att visa empati

Genom hela filmen visar Cilla stor empatisk förmåga. Hon ifrågasätter klarsynt det mesta och tar ställning i moraliska frågor. På så vis fungerar hon som en katalysator. Hon påskyndar förlopp men förändras inte själv. Rävjakten till exempel har hon funderingar kring. Att en ynka räv ska jagas av så många hundar tycker hon är orättvist. Och hon förstår inte heller varför man ska fånga räven när man inte vill äta den. Att sätta sig in i Lassies och Joes känslor har hon inga svårigheter med och hon handlar utifrån detta. Som när hon öppnar grinden för Lassie, eller låter farfar ge tillbaka hennes hund.

För empati handlar just om att förstå hur andra känner och att agera utifrån det. Och för att kunna utveckla sin moral måste man kunna vara empatisk.

- Allt vi upplever påverkar oss på olika sätt. I film brukar huvudkaraktären (som inte behöver vara densamma som huvudpersonen) vara den som genomgår en förändring. Vem tycker ni är huvudkaraktär i den här filmen? Förändras Lassie någonting, förutom att hon blir magrare och tröttare? Förändras Joe? Hans pappa? Hertigen?

Produktionsuppgifter

Storbritannien 2005

Producent: **Francesca Barra**

Manus & regi: **Charles Sturridge**

Foto: **Howard Atherton**

Klippning: **Peter Coulson & Adam Green**

Kostym: **Charlotte Walter**

Musik: **Adrian Johnston**

Svensk röstregi: **Eurotrol/Stockholm**

I rollerna

Hertigen – **Peter O'Toole**

Sara Carraclough – **Samantha Morton**

Sam Carraclough – **John Lynch**

Hynes – **Steve Pemberton**

Joe Carraclough – **Jonathan Mason**

Cilla – **Hester Odgers**

mfl

Tekniska uppgifter

Längd: **100 minuter**

Ljud: **Dolby SR, SRD**

Format: **Cinemascope**

Censur: **ännu ej fastställd, troligen från 7 år**

Svenskt tal

Svensk premiär: **7 april**

Distribution

Svensk Filmindustri, **127 83 Stockholm Tel 08-680 35 00,**

fax **08-680 37 04 www.sffilm.se**